

Bedreigde verantwoordelijkheid

„Kan ik er wat aan doen?... Kan ik er wat aan doen?“ Langzaam ebbende die woorden weg. Het beeld laat de rotzooi zien, die wij na een dagje uit in de natuur achterlaten. Het t.v.-spotje is al weer een tijdje van de buis, en precies herinner ik het me niet meer. Maar die woorden blijven me bij. „Kan ik er wat aan doen?“ Een kille metaalachtige stem, die je als een nachtmerrrie blijft achtervolgen. „Ging over het milieu, maar in zoveel andere situaties eechoot die stem je ook na. „Kan ik er wat aan doen?“ Een oudere vereenzaamt in mijn buurt, een kind maakt verkeerde keuzes, een collega op mijn werk drinkt te veel. Ik sta erbij en kijk ernaar. Maar ik voel me niet aangesproken en geef niet thuis. Ik voel me niet geroepen. En als mijn geweten toch eens opspeelt en iets in mij zegt: „Maar dat kan toch niet langer zo, hier moet ik iets aan doen!“, dan is er altijd wel weer die andere stem in mij die me de schouders doet ophalen en

me verzekert: „Maar je hoeft toch ook niet heel de wereld op je nek nemen!“ Het kan-ik-er-wat-aan-doen?-gevoel bepaalt onze moderne levenshouding. Het ontlopen van verantwoordelijkheid is weliswaar niet van vandaag of gister. Vanaf Kain vonden mensen al dat ze niet hun broeders hoeder hoefden te zijn. Maar dat wij ons niet meer aangesproken voelen is ons bijna tot een tweede natuur geworden. Want de maatschappij waarin wij leven maakt ons zo. Wij beschouwen onszelf en elkaar als individuen. Wij moeten voor onszelf opkomen en op onze rechten staan. Wij zijn verantwoordelijk voor ons eigen leven, niet voor dat van anderen. Zo komt het dat wij nog maar zelden „aanspreekbaar“ zijn. Voor anderen zijn wij immers niet „aanspreeklijk“.

Het halve verhaal

Dat is het moderne verhaal over mensen met elkaar. En het is een heel sterk verhaal: dat wij vrije mensen zijn, van niets en niemand afhankelijk. Maar als dat het enige verhaal is, is het toch wel magerijes, en op zijn minst de helft. Dat vinden tenminste heel wat mensen die de bijbel gelezen hebben. Daarin wordt ook een verhaal over mensen met elkaar verteld. Over kleine mensen die groot worden gemaakt, voor geen ander meer hoeven te buigen en voor zichzelf leren opkomen. Mensen die eerst niemand en nergens waren en nu opeens een naam hebben gekregen. Maar dat is maar de helft van het verhaal: de andere helft gaat over mensen die worden aangesproken, geroepen worden om te antwoorden op de stem van God en de andere mens.

In de bijbel zijn de mensen niet beter of slechter dan wij. Ook daar geven ze het liefst „niet thuis“. Maar vroeg of laat horen ze altijd weer: „Adam, waar zijt gij?“ En dan kan Adam niet zeggen: „sorry, ik was even niet thuis“. Mensen worden door God aansprakelijk gesteld voor elkaar. Ze moeten antwoorden op de roep van de ander die op hun weg wordt geplaatst.

Ze zijn verantwoordelijke mensen. Dat is de kern van het christelijk denken over het sociale leven. Maar voor deze verantwoordelijkheid lopen we het liefst weg. Uit gemakzucht of uit angst. Verantwoordelijkheid is altijd „bedreigde verantwoordelijkheid“.

Onder die titel wordt dit najaar ook een Christelijk Sociaal Congres belegd. Bijengeroepen door mensen en groeperingen die het moderne „opkomen voor je rechten“ en „je niet aansprakelijk voelen“ maar de helft van het sociale verhaal vinden. Het is geen toeval dat dat congres er nu komt. In november is het immers 100 jaar geleden dat er óók een Christelijk Sociaal Congres bijengeroepen werd. Toen sprak o.a. Abraham Kuyper, voorman van de „kleine luyden“ een indringende rede. Hij

spaarde daarin de maatschappij van zijn dagen niet en confronteerde haar met stevige christelijke kritiek die de fundamenteën van onze samenleving raakte. In datzelfde jaar vaardigde Paus Leo XIII de Encycliciek *Rerum Novarum* uit. Daarin ging hij in op

we nog niet eens over de Derde Wereld. Daar neemt de honger en armoede (dankzij onze welvaart?) alleen maar toe. En temidden van het welvarende leven ontdekken we iets: dat zelfs als we economisch gezond zijn we so-

kunnen niet de hele wereld op onze schouders nemen. Dat heeft trouwens al eens iemand anders voor ons gedaan. Maar verantwoordelijkheid dicht bij huis. En zij houdt daar voor de meesten van ons ook vaak op. Verantwoordelijkheid dragen, dat doen we al. De een meer, de ander minder, maar toch: als ouder neem je verantwoordelijkheid voor je kinderen, als werknemer voor het stuk werk dat je levert, als buurtbewoner voor je straat, als kerklid voor de sfeer in je kerk. Wij dragen meer verantwoordelijkheid dan we vaak denken, en zonder er onder te bezwijken. Integendeel, we voelen ons er wel bij. Het is goed om te weten dat er op jou gerekend wordt. Verantwoordelijk leven is zinvol leven. Aansprakelijkheid hoeft ons dus meestal niet eens bijgebracht te worden, we hebben er allemaal wel een beetje ervaring mee. En zou christelijk-sociaal denken nu niet dát zijn: er werk van maken, erover nadenken, en de grens van ons verantwoordelijkheidsgevoel wat oprekken? Toch doen we dat zelden, in dit „kan-ik-er-wat-aan-doen-tijdperk“.

Dat het Christelijke Sociale Congres een succes mag worden, hoop ik. Maar die ene keer minder dat we eens niet „niet thuis“ geven, weegt misschien wel op tegen tien congressen.

F. de Lange.

Het Christelijk Sociaal Congres wordt voorbereid door de Stichting 1991.

Het wordt gehouden van 11 t/m 16 november a.s. Het basisdocument t.b.v. dit congres, „Bedreigde verantwoordelijkheid“, is te verkrijgen bij de Stichting, Postbus 2475, 3500 GL Utrecht. Voor meer verwijs ik graag naar een paar recente boekjes, alle drie uitgegeven bij Kok in Kampen:

- De sociale kwestie (uitgegeven door de H. Schaepe-man-stichting, met o.a. de tekst van de encycliciek *Rerum Novarum*);
- Christenen en samenleving; bijdragen tot een christelijke sociale ethiek, bij 100 jaar *Rerum Novarum*, door J. A. Selling (red.) e.a. (met ook protestante bijdragen);
- Gerechtigheid en sociale rechtvaardigheid, door W. Derske (red.) e.a. (met diepgaande beschouwingen o.m. over sociale verantwoordelijkheid).

sociale misstanden en kwam hij op voor de bedreigde menselijke waardigheid van arbeiders. Er was immers heel wat mis in de maatschappij van een eeuw geleden.

Aangesproken

Maar we leven nu in andere tijden. Met minder sociale problemen? Is het ondertussen beter geworden? Materieel gesproken zeker. De levensomstandigheden zijn een stuk verbeterd. We leven in een welvaartsmaatschappij. Ook de arbeidsvoorwaarden zijn vergeleken met 100 jaar geleden een luxe. Wat toen alleen weggelegd was voor een kleine top-laag is nu gewoon voor de massa. Voor de meesten daaruit tenminste. Want lang niet voor allemaal. Want ook onze maatschappij kent haar slachtoffers, al dragen ze geen herkenbaar gezicht. Mensen zonder werk, arbeidsongeschikten, bijstandsgedins. Het consumptieparadijs dat de STER-reclame ons spiegelt is voor de mensen met een stevig inkomen misschien werkelijkheid, maar voor de „arme kant van Nederland“ een onbereikbare droom. En dan praten

ciaal ziek kunnen zijn. „Wat hebben wij het goed“? L. zeggen we voor schrijvende journaal-beelden van vertwijfde vluchtende Albaniërs. Maar naast ons vereenzaamt een alleenstaande, ligt een echtpaar in scheiding, bedrinkt zich een vrouw, doodt een WAO-er zijn tijd. Hoe „goed“ hebben wij het eigenlijk? De leefomstandigheden van de arbeiders bepaalden de „sociale quaestie“ in de 19e eeuw; zinloosheid, vereenzaaming en onmacht zijn de sociale problemen van onze eeuw. Maar kunnen we er wat aan doen? We hebben de neiging om maar de kop in het zand te steken. Uit zelfbescherming of uit angst. Want de omvang van de problemen verplettert ons. Daar zijn wij niet aansprakelijk voor. En dus zijn we er ook niet op aanspreekbaar. Deze gevoelens zijn maar al te begrijpelijk. Maar toch: wie vanuit het geloof over sociale problemen wil nadenken kan zich die vlucht uit de verantwoordelijkheid niet veroorloven. Omdat die stem er is: „Adam, waar zijt gij?“ Gesproken door mensen die op onze weg komen. Of gewoon, door ons geweten. Wij

Subsidie LCGJ met 25 procent gekort

DRIEBERGEN - Met ingang van 1 januari 1992 zal het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC) 25% minder subsidie geven aan het Landelijk Centrum voor Gereformerd Jeugdwerk, het LCGJ in Driebergen. Omdat de overheid tot op heden de belangrijkste bron van inkomsten is van het LCGJ, houden de medewerkers nu hun hart vast. „Concreet houdt het in dat we f. 411.000,- moeten inleveren op een subsidie van f. 1.644.000,-. Dat betekent ongetwijfeld ontslagen en achteruitgang in aanbod aan vrijwilligers in het land“, zegt de voorlichter van het LCGJ, Hubert de Kok. Het LCGJ is verantwoordig en teleurgesteld over deze korting van het ministerie van

WVC en bezorgd dat het werk eronder gaat lijden. In een brief aan de kerkeraden van de gereformeerde kerken vraagt het LCGJ daarom extra aandacht voor de jaarlijkse „jeugdkollekte“, die dit jaar op zondag 8 september wordt gehouden. „Behalve een concrete financiële bijdrage aan ons werk, betekent een goede opbrengst onmisbaar morele steun“, aldus het LCGJ.

Gezamenlijke uitgave van „Kerk en Israël“

LEUSDEN - Met ingang van september zal het kwartaalblad „Kerk en Israël“ verschijnen, een nieuw blad onder gezamenlijke verantwoordelijkheid van de herformeerde, gereformeerde en lutherse orga-

nen voor Kerk en Israël. Daarmee houdt het zelfstandig bestaan op van „Evangelië en Israël“, uitgave van het gereformeerde deputaatschap voor Kerk en Israël, en „Kerk en Israël“, van de hervormde raad voor de verhouding van Kerk en Israël. De redactie heeft zich tot doel gesteld een opiniërend blad te maken. Vooral achtergrondartikelen en voorlichtende bijdragen op het terrein van de verhouding van de kerk en het Joodse volk moeten het kwartaalblad gaan vullen. Mededelingen van meer interne aard, zoals nieuws uit de hervormde Raad, het gereformeerde Deputaatschap en Commissie Kerk en Israël van de Lutherse Kerk zullen in de Informatiebrief worden opgenomen.

De abonnementsprijs bedraagt f. 6,50 per jaar. Voor meer informatie: bureau Kerk en Israël in het Dienstencentrum te Leusden, tel. 033-960390. Voor abonnementen: tel. 033-960461.

ONDER
ONS

Het feest van de Heilige Geest

Tijdens onze vakantie bezochten we Tomar in Portugal. Tomar is vanouds de stad van de Tempeliers, die hadden er hun thuishaven. Hun kasteel annex kerk is nog te bezichtigen. Ze hebben grote invloed gehad op het stadje. Toen wij er kwamen werd het stadje schitterend versierd voor het feest van de Tabueras. De inwoners noemen dit het feest van de Heilige Geest. In de straatversiering zijn veel duiven verwerkt. Duiven van papier, van bloemen, de duif als symbool van de Heilige Geest. De Heilige Geest wordt ook vereerd als schepper en als gever van de oogst. Vrouwen lopen met manden op hun hoofd, hoog versierd met broden en bloemen. Een tapijt van groene bladeren bedekt de straten. De ene straat heeft in haar versiering als voornaamste symbool de olielamp verwerkt, een andere straat de duif, of de wereldbol met het kruis. De bewoners zijn er op gesteld om je duidelijk te maken dat het een religieus feest is. Kent u het verhaal van de olielampen? Kent u het verhaal van de Heilige Geest? Hartverwarmend vond ik de vreugde en de vrijmoedigheid waarmee men over de Heilige Geest sprak.

Neske.

de gereformeerde
kerken in nederland